

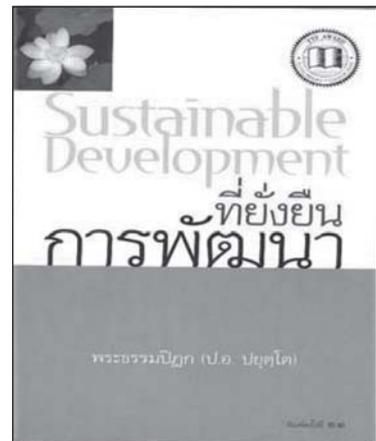
บทวิจารณ์และแนะนำหนังสือ

การพัฒนาที่ยั่งยืน

Sustainable Development

वलनका सवववववववव* *Nualnada Sa-nguanwongthong*

การพัฒนาที่ยั่งยืน
Sustainable Development
พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต)
พิมพ์ครั้งที่ 11
กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง

ก. บทสรุปจากหนังสือ

ภาค ๑ ทางต้นของการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. เมื่อโลกเริ่มมีการพัฒนา

- คำศัพท์การพัฒนาที่ยั่งยืน มาจาก Sustainable Development ทั้งนี้เกิดจากหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศในโลกแบ่งออกเป็น I. ค่ายอุตสาหกรรม (กล่าวว่าเป็นประเทศในกลุ่มเจริญแล้ว) II. กลุ่มคอมมิวนิสต์ และ III. ประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่ทำการเกษตร (กล่าวว่ามีควมล่าหลัง) แต่ทั้งนี้ ทุกภาคส่วนต่างได้รับผลกระทบจากสงครามแทบทั้งสิ้น ต่างต้องการบูรณะ และพัฒนา โดยองค์การโลกให้ประเทศในโลกที่สามยืมเงินเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา

2. พัฒนาอย่างไรจึงกลายเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

- การพัฒนามีกำเนิดมาจากเรื่องเงิน ความเป็นอยู่ การอยู่การกิน และเมื่อพูดถึงการพัฒนาจะหมายถึง การพัฒนาทางเศรษฐกิจ ซึ่งวัดความสำเร็จจาก รายได้เฉลี่ยของประเทศนั้น ๆ เปรียบเทียบกับประเทศอุตสาหกรรม ทั้งนี้พื้นฐานความเจริญที่กล่าวถึง

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สำนักการศึกษาระบบสารสนเทศ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
118 ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

มาจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ นำสู่ความเจริญทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม ประเทศที่พัฒนาแล้ว เรียกตนเองว่า Post-industrial society

- ทศวรรษแห่งการพัฒนาที่ 1 (2503-2513) พบว่าปัญหาหลักของประเทศกำลังพัฒนา คือ โง่ จน เจ็บ (Poverty, Ignorance, Disease)
- ทศวรรษแห่งการพัฒนาที่ 2 ก่อให้เกิดแนวคิดวัตถุนิยม ซึ่งเป็นต้นเหตุของความเสื่อมโทรมในสังคมและสร้างความเสียหายแก่สภาพแวดล้อม
- คำถามที่เกิดขึ้น คือ เส้นทางการพัฒนาที่เดินมานี้ ถูกต้องหรือไม่

3. เมืองไทยเข้าสู่ยุคของการพัฒนา

- ศัพท์ที่เกี่ยวข้อง เริ่มจาก วัฒนา (ขอให้มีความสุขความเจริญ) ทำนุบำรุง บูรณะ (ชนบท) พัฒนาท้องถิ่น
- หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปี 2493 จนถึงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ระยะที่ 5 เน้นสนับสนุนการทำงาน หาเงิน มุ่งขยัน จะได้มีฐานะทางเศรษฐกิจดี กล่าวได้ว่ามุ่งพัฒนาด้านวัตถุ
- ในแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระยะที่ 6 (2530-2534) กล่าวเรื่องพัฒนาวัฒนธรรมและจิตใจ มีการมองสิ่งแวดล้อมไว้ใน แผนพัฒนาฯ ระยะที่ 4 (2520-2524) ซึ่งพบว่าเป็นแนวคิดตามกระแสตะวันตก

4. บ้านเมืองพัฒนาแต่ชีวิตและสังคมกลับหมักหมมปัญหา

- ชื่อหัวข้อสามารถอธิบายความหมายได้ครบถ้วน -

5. เมื่อธรรมชาติที่แวดล้อมเป็นปัญหา การพัฒนาก็มาถึงจุดวิกฤติ

- วิกฤติสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องพบ ไม่ว่าจะอยู่ ณ ส่วนใดของโลก ปัญหาหลักเกิดจาก การทำลายของดี ในที่นี้หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติ (ป่าหมด น้ำแล้ง ฯลฯ) และสร้างของเสีย (มลพิษ ขยะ ฯลฯ) ส่วนปัญหาเสริม จำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว กล่าวว่ามีจะลดจำนวนประชากรอาจไม่แก้ปัญหา หากยังมีบริโภคมากถ่ายของเสียมาก

6. สิ่งแวดล้อมแท้ของธรรมชาติ กับสิ่งแวดล้อมเทียมแห่งเทคโนโลยี ความขัดแย้งที่บีบบังคับมนุษย์สู่ทางเลือกใหม่

- กล่าวได้ว่า เทคโนโลยี เป็นตัวกลางที่มนุษย์ใช้จัดการธรรมชาติ เป็นสภาพแวดล้อมใหม่

ของมนุษย์ เป็นตัวก่อปัญหา (ทำลายของดี และ สร้างของเสีย) ซึ่งโทษของเทคโนโลยี คือทำให้สุขภาพมีปัญหา และคนติดอยู่กับเทคโนโลยี นำสู่ การพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศ

- มีหน่วยงานต่าง ๆ เกิดขึ้นในช่วงปี 2506–2513 วัตถุประสงค์ คือ “ความพยายามพิทักษ์สิ่งแวดล้อม”

7. สองกระแสสู่การพัฒนาแบบใหม่ : เอาคนนำ กับเอาธรรมชาติเป็นเป้าหมาย ประสาน หรือต่างคนต่างทำ

- 2515 : 113 ประเทศ (บ้างระบุว่า 114) จัด United Nations Conference on the Human Environment ที่กรุง Stockholm กล่าวว่าเป็น ยุคเริ่มสภาพแวดล้อมนานาชาติ
- 2535 : เดือนมิถุนายน มีการประชุม Earth Summit ที่กรุง Rio de Janeiro ประเทศ Brazil ทำให้เกิด UN Conference on Environmental and Development (ผู้เข้าร่วมคือหัวหน้ารัฐบาล 118 ประเทศ) และ 153 ประเทศ ลงนามในการ
 - การป้องกันแก้ไขปัญหาอุณหภูมิผิวโลกสูงขึ้น (Global warming)
 - การอนุรักษ์สภาพหลากหลายทางชีวภาพ (Biological diversity)
 - Agenda 21 (1991-1999) (800 หน้า) ผลลัพธ์ที่ต้องการ คือ การพัฒนาที่ยั่งยืน
- สรุปว่า แนวทางในการพัฒนาที่ดำเนินมานั้น ผิดพลาด ต้องการการแก้ไข
- แนวทางใหม่ มี 2 กระแส

กระแสที่ 1 คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสภาพแวดล้อมและการพัฒนา ประชุมเมื่อตุลาคม 2527 ได้รายงานชื่อ Our Common Future (อนาคตร่วมกันของเรา) ให้ความหมายว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สนองความต้องการที่จำเป็นของคนรุ่นใหม่ได้ โดยไม่ไปทำลายความสามารถของคนรุ่นต่อไปที่จะสนองความต้องการที่จำเป็นของพวกเขา คณะกรรมาธิการชุดนี้ยังเป็นที่รู้จักกันในชื่อว่า Brundtland Commission

กระแสที่ 2 8 ธันวาคม 2529 United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) → เน้นงานอนุรักษ์วัฒนธรรม กำหนด ทศวรรษแห่งการพัฒนาวัฒนธรรมแห่งโลก ข้อสังเกต : เพิ่มวัฒนธรรม

8. จุดเริ่มต้นของการพัฒนาแบบยั่งยืน

- คณะกรรมาธิการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ได้เขียนรายงานไว้ซึ่งเรียกว่า Our Common Future นั้น เป็นผู้ให้ความหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) มีเป้าหมายทางเศรษฐกิจ แต่มีสิ่งแวดล้อมเป็นตัวคุมความเจริญทางเศรษฐกิจ กล่าวได้ว่า เจริญไปโดยไม่รังแกธรรมชาติ
- ให้คำจำกัดความการพัฒนาที่ยั่งยืน (ตามข้างต้น)
มีผู้ออกมาให้คำจำกัดความ การพัฒนาที่ยั่งยืน กันอีกพอสมควร โดยสรุป กล่าวถึงกิจกรรมทุกอย่างของมนุษย์เกิดขึ้นและดำเนินสืบทอดต่อไป ต้องอยู่ภายในขีดจำกัดที่สภาพแวดล้อมกำหนดให้ (ธรรมชาติสามารถดูดกลืนขยะได้)
- จะต้องทำอะไรเพื่อให้เป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน สรุปได้ดังนี้

ข้อผิดพลาด	ปัญหา	ทางแก้	ปัจจัยในการแก้
<ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนา • การจัดการสภาพแวดล้อม 	การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของจำนวนประชากร	วางแผนครอบครัว	<ul style="list-style-type: none"> • วิทยาศาสตร์ → ป้องกันและแก้ไขปัญหา • เทคโนโลยี → ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม • กิจกรรมทางเศรษฐกิจ → ไม่ทำลายทรัพยากร มุ่งลดของเสีย
	ความสูญสิ้นทางธรรมชาติ	หยุดยั้ง และฟื้นฟู	
	มลพิษ	กำจัด หรือลดให้น้อยลง	

- จำนวนประชากร หากคุมจำนวนได้แล้ว ต้องส่งเสริมให้การศึกษาที่ต่างจากปัจจุบัน
- ความสูญสิ้นทางธรรมชาติ ต้องมุ่งพิทักษ์รักษา (ป่าสงวน วนอุทยาน...) รวมถึงการใช้ อย่างประหยัด ด้วยการเปลี่ยนวิถีการบริโภค ใช้ทรัพยากรแบบหมุนเวียน ด้วยวิธีลดการใช้ (Reduce) การซ่อมแซม (Repair) การใช้ซ้ำ (Reuse) การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

9. ไป ๆ มา ๆ จะพัฒนาสำเร็จได้ คนต้องมีจริยธรรม

- การที่จริยธรรมเฟื่องฟู เพราะมีปัญหาสิ่งแวดล้อมผลักดัน แต่ตัวขัดขวาง จริยธรรมได้แก่ ตัณหามานะ ทิฎฐิ

10. ถ้าได้แค่จริยธรรมแบบประนีประนอม การพัฒนาที่ยั่งยืนไม่ได้

- การใช้ทรัพยากรธรรมชาติของคนรุ่นปัจจุบัน ต้องไม่เป็นเหตุทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตสัตว์และพืชในโลก และคนในสังคมอื่นในโลกนี้ ต้องลดความต้องการของตัวเอง

11. จะปฏิวัติครั้งใหม่ แต่ช่องทางที่จะไปยังติดตัน

- หากมองดู พบว่า โลกเคยปฏิวัติมาแล้ว ดังนี้
 - 1) ครั้งที่ 1 → ปฏิวัติเกษตรกรรม เมื่อ 10,000 ปีก่อน
 - 2) ครั้งที่ 2 → ปฏิวัติอุตสาหกรรม เมื่อ 250 ปีก่อน
 - 3) ครั้งที่ 3 เกิดจากความสำนึกผิด
 - a. ในระดับปฏิบัติการ → เกิดผลกระทบกับประเทศต่าง ๆ ในโลก
 - b. ในระดับความคิด → มองและคิดถึง เฉพาะระบบเศรษฐกิจ

12. ความติดตัน

- ด้านจริยธรรม → ศาสนาทางตะวันตกเป็นเทวบัญชา ไม่อาจพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์ ทำให้จริยธรรมตามต้องการจริง ๆ มีภาพคลุมเครือ
- ด้านความคิด → เกิดจาก
 - มองมนุษย์แยกจากธรรมชาติ
 - ศาสนาบอกว่ามนุษย์มีอำนาจครอบครองธรรมชาติ
 - มนุษย์สามารถพิชิตธรรมชาติ

ภาค ๒ ต้นทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

13. จะทำอย่างไร ในเมื่อสิ่งที่พาด้วมาเจอปัญหาคือสิ่งที่พาด้วมาสู่ความเจริญ

- จากแนวคิดเดิม ทำให้มนุษย์เกิดมัจฉาภิวัตน์
- ถึงจะมองมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ แต่ยังเป็นมุมมองแบบออกนอก ว่าจะทำอย่างไรกับธรรมชาติ

14. ความสำนึกผิด คือ จุดเริ่มต้นของทางออกจากสภาพวิกฤติ

- เพราะวิทยาศาสตร์ก้าวหน้า มนุษย์จึงคิดว่าสามารถบันดาลอนาคตได้ กล่าวว่

แนวคิดนี้ผิด เพราะ

- ความคิดหมายในความก้าวหน้าอย่างสากลและนิรันดรไม่มีจริง และหากยิ่งมนุษย์ปรับตัวเข้าหาความสำเร็จมาก (สถานภาพทางวัตถุเจริญกว่าบรรพบุรุษ) ยิ่งทำให้เกิดลัทธิคลั่งอำนาจ นอกจากนั้น เทคโนโลยีสามารถสร้างนรกได้เช่นกัน

15. มนุษย์ชนะ แต่โลกหายนะ

- มนุษย์ในโลกต่างเห็นพ้องว่า สภาพชีวิตในปัจจุบันเสื่อมลง และเบื้องลึกต่างมีความรู้สึกผิด ขัดแย้ง ขาดความมั่นใจ
- แต่ข้อดีที่เกิดมากับเรื่องเหล่านี้ (ความทุกข์) กล่าวคือ ทำให้ไม่ประมาท และต่างรีบพัฒนาความรับผิดชอบ

16. จะปฏิวัติโลกได้ ต้องปฏิวัติภายใน เพื่อสร้างฐานความคิดใหม่ขึ้นก่อน

- แนวคิดพื้นฐานศาสนาพุทธ
 - 1) สิ่งหังปวงเป็นธรรมชาติ
 - 2) ผลลัพธ์หังปวงเกิดจากการกระทำ
 - 3) มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้
 - 4) ความสามารถของมนุษย์ทำให้เกิดความต่าง
- เปรียบเทียบระหว่าง แนวคิดตะวันตกกับแนวคิดทางพุทธศาสนา

หัวเรื่อง	ตะวันตก	พุทธศาสนา
ศักยภาพของมนุษย์	มองออกนอก	พัฒนาตนเองได้
อิสราภาพ	ยิ่งใหญ่ จัดการได้หมด	อยู่ดีมีสุขด้วยตนเอง

หัวเรื่อง	ตะวันตก	พุทธศาสนา
ความสุข	วัตถุนิยม	สามีสสุข ศิล 5 → นิรามีสสุข ศิล 8 (ลดความต้องการ)
ภาวะความเป็นมนุษย์	มองคนในแนวนอน : ความถนัด ความสนใจ	ดูทั้งแนวตั้ง และแนวนอน → ประสานความขัดแย้ง
ปฏิสัมพันธ์	กระทำต่อธรรมชาติ	อยู่ร่วมกับธรรมชาติ

17. ความหวังในการแก้ปัญหาอยู่ที่การพัฒนามนุษย์ให้เป็นอิสระแท้จริงได้

- ชื่อหัวข้อสามารถอธิบายความหมายได้ครบถ้วน -

18. ข้างในมีสุข้ออิสระ ข้างนอกอยู่อย่างพึ่งพา อาศัยเกื้อกูลกันไปกับคนอื่นและธรรมชาติ

- ความสัมพันธ์ของพัฒนาแบบเกื้อกูลของเศรษฐกิจและเศรษฐกิจนิเวศ ส่วนซ้อนทับระหว่างความสัมพันธ์ คือ ความต้องการของมนุษย์ อีกทั้งความสามารถในการวิวัฒน์ (Evolvability) ซึ่งควรให้ต้องให้เกิดความพอดีไม่บังคับให้ทุกคนมีชีวิตรูปแบบเดียวกัน และอยู่ตามกติกา
- ความต่างและความเหมือนของเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก และเศรษฐศาสตร์แนวพุทธ คือ เศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์	(เศรษฐศาสตร์แนว) พุทธศาสนา
ความเหมือน	
ความต้องการของมนุษย์ไม่มีวันพอ	แม่น้ำเสมอด้วยต้นหาไม่มี
ความต่าง	
ต้นหาไม่ล้นสุด	ต้นหาลดได้
ความต้องการมีแบบเดียว	ความต้องการมีสองแบบ คือ เกิดจาก ต้นหา และ ฉันทะ

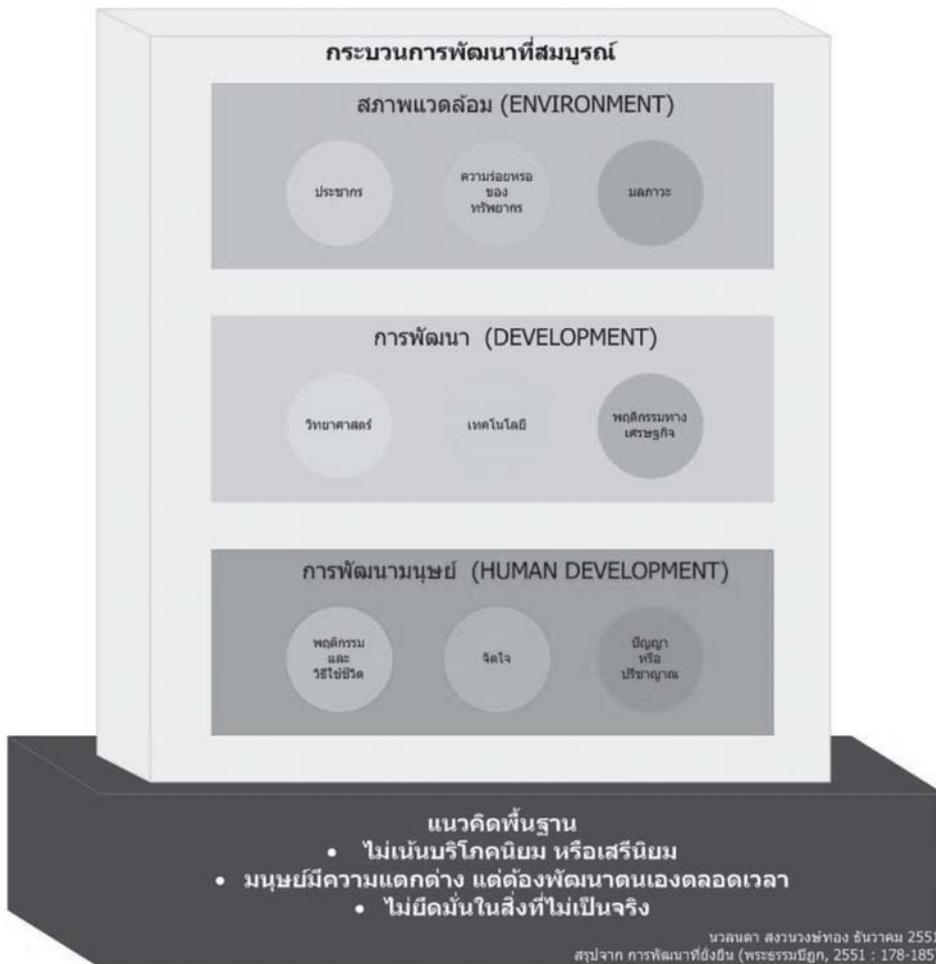
ผู้ประพันธ์ เน้นว่า ฉันทะ สามารถใช้สร้างสมดุลระหว่างเศรษฐกิจและนิเวศวิทยาได้

19. ประวัติแห่งอารยธรรมให้ถูกทางบนฐานแห่งระบบความสัมพันธ์กับธรรมชาติที่ถูกต้อง

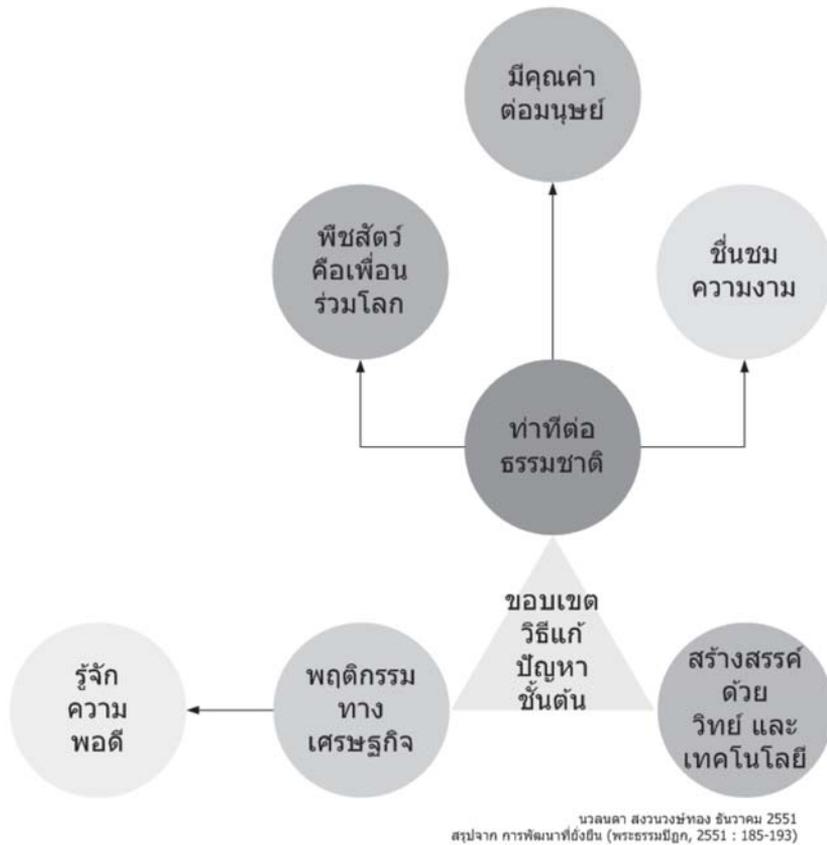
หัวข้อ	เน้น	ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือ
Economic Development	พัฒนา (กระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปยังอีกสภาพหนึ่งในทางดีขึ้น)	อำนวยความสะดวกให้สุขสบาย
Human Development	ภาวนา (การทำให้เกิดปัญญา)	ค้นหาความรู้ ให้อยู่กับธรรมชาติแบบเกื้อกูล

- กำหนดใช้จริยธรรม เป็นเครื่องมือพัฒนาคน โดยมนุษย์ที่พัฒนาแล้ว ควรมึคติแห่งความสัมพันธ์อย่างได้ประโยชน์แก่ตน โดยไม่เบียดเบียนก่อความเสียหายแก่คู่ความสัมพันธ์ และเครื่องวัดระดับการพัฒนา คือ การมีความสามารถในการอยู่ร่วมกันระหว่างสรรพสัตว์แบบเกื้อกูล ลดการเบียดเบียน โดยใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสนองความมุ่งหมายนี้

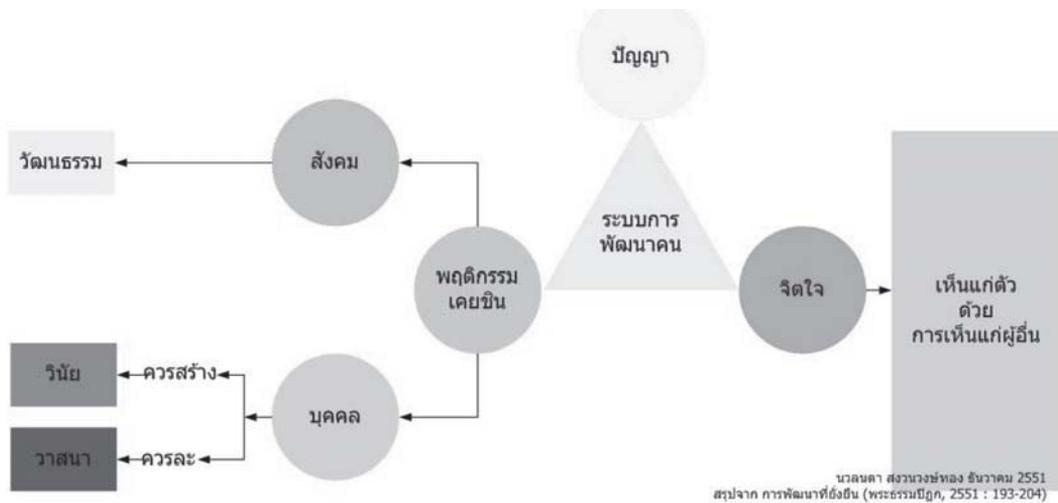
20. กระแสการพัฒนาสองสายมาบรรจบประสาน เมื่อการพัฒนาคนเดินไปถูกทาง รายละเอียดตามภาพ

21. วิธีแก้ปัญหาเบื้องต้น ที่เข้าสู่แนวทาง รายละเอียดตามภาพ

22. ก้าวอย่างหนึ่งที่จะเข้าสู่ระบบการพัฒนา รายละเอียดตามภาพ

23. ตาเห็นข้างหน้าคือเหวใหญ่ แต่ใจยังคิดป่ายแดนสวรรค์

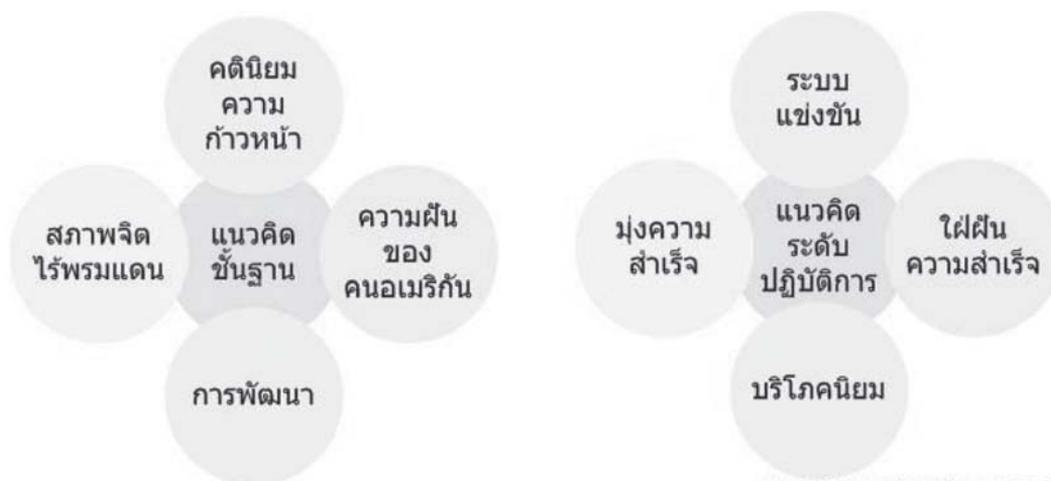
- ก้าวเข้าสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามทัศนะของพุทธศาสนา

ข้อที่พบข้อที่ 1 ความเคยชิน

- ตามสภาพแวดล้อมเดิม
- ตามสภาพความสัมพันธ์ในสังคม

ข้อที่พบข้อที่ 2 ไม่อาจมองเห็นกรอบปฏิบัติในการดำเนินการได้อย่างชัดเจน

อุปสรรคข้อที่ 1 ความขัดแย้งในแนวคิดระหว่าง ชั้นพื้นฐาน กับชั้นปฏิบัติการ รายละเอียดตามภาพ

นवलดา สงวนวงศ์ทอง ธันวาคม 2551
สรุปจาก การพัฒนาที่ยั่งยืน (พระธรรมปิฎก, 2551 :207)

อุปสรรคข้อที่ 2 ความสับสนในทางการเข้าถึงธรรมชาติ ทั้งนี้ ท่านผู้ประพันธ์ ยกตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในกฎธรรมชาติ และกฎสมมติ โดยแนะแนวทางการประสานกฎทั้งสอง

กฎธรรมชาติ		กฎสมมติ	
เหตุ	ผล	เหตุ	ผล
การแพทย์เจริญ	คนสุขภาพดี	คนสวนทำงาน	ได้เงินเดือน
คนสวนพรวนดิน	ต้นไม้โต	โรงพยาบาลมีคนไข้มาก	ได้กำไรดี
ประสานประโยชน์			
ความกลมกลืน	การเกื้อหนุน	รู้จักทำให้พอดี	รู้จักประมาณ

ซึ่งกล่าวถึงความสับสนในทางการเข้าถึงธรรมชาติ เกิดจาก

1. ความไม่กระจ่างของการพัฒนาโดยเอาคนเป็นศูนย์กลาง

2. ขาดสมดุลเนื่องจากมององค์ประกอบการพัฒนาได้ไม่ทั่วถึง ทำให้ต้องก้าวที่ละขั้น และอาจไม่ประสานกับขั้นตอนที่ผ่านมา จึงไม่เกิดการบูรณาการ มองไม่เป็นองค์รวม

3. โลกไร้พรมแดน ทำให้จิตใจมนุษย์คับแคบ เกิดการแบ่งแยก ข้อยเสียที่มากับโลกไร้พรมแดน ได้แก่ การระบาดของยาเสพติด การแย่งชิงผลประโยชน์ นิยมบริโภคดีความมนุษย์ มลภาวะ และผลประโยชน์แอบแฝงจากอุปกรณ์การสื่อสาร

- ท่านผู้ประพันธ์กล่าวว่า สาเหตุเรื่องข้างต้น มาจาก ตัณหา มานะ ทิฎฐิ โดยระบุแนวคิดเป็นทางแก้ ดังนี้
 - คนทุกคนในโลกนี้เสมอกัน
 - เหตุ ทำให้เกิด ผล
 - มนุษย์ต้องมีเมตตาต่อกัน ไม่เลือกเพศพรรณวรรณะ

24. พัฒนาคคนขึ้นมาเป็นแกนบูรณาการในระบบการพัฒนาที่เป็นองค์รวม

- แนวทางในกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาคน	การพัฒนาที่ยั่งยืน
<p>I. พฤติกรรม หมายถึง การประพฤติ ประกอบกิจ</p> <ol style="list-style-type: none"> ทั่วไป มีวินัย สร้างสมจนเป็นวิถีประจำ การยังชีพ ขยัน สุจริต การบริโภค รู้จักประมาณ มุ่งประโยชน์แท้ การหาความสุข มุ่งประโยชน์ สุขจากการให้ การส่งเสริมคน สร้างและขยายผลในความรู้ การดำเนินชีวิต ไม่มุ่งประโยชน์ตนเป็นหลัก <p>II. จิตใจ เป็นตัวชี้นำพฤติกรรม</p> <ol style="list-style-type: none"> ผู้ให้ สื่อความรู้สึกที่ดีงาม จริงใจ สร้างสรรค์ ใส่ใจในความรู้สึกของผู้อื่น รักและเป็นสุขกับธรรมชาติ ประมาณในการบริโภค มีสติในการดำรงชีวิต มีอุดมคติ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นและธรรมชาติ <p>III. ปัญญา หมายถึง เครื่องมือในการแก้ปัญหา ให้การอบรมสั่งสอนเยาวชนในแนวทางโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย 2 คำ คือ โยนิโส แปลว่า เหตุ และ มนสิการ หมายถึง การทำในใจ การเกิดในแต่ละครั้ง อาจมีลักษณะครบทั้ง 4 ข้อ หรือเกิดครบทั้งหมด สรุปว่า คิดถูก คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล คิดเร่ากุศล</p>	<p>I. มนุษย์</p> <ol style="list-style-type: none"> ฐานะมนุษย์ ให้การศึกษา จัดปัจจัยที่ก่อให้เกิดความดีงาม เป็นมนุษย์แบบสมบูรณ์ ฐานะทรัพยากร พัฒนาให้มีสุขภาพดี ขยัน อดทน มีความรับผิดชอบ มีความเชี่ยวชาญ <p>II. สังคม จัดวางรูปแบบเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ประสานสัมพันธ์ในระบบต่าง ๆ กลมกลืนและสอดคล้องเป็นหนึ่งเดียว</p> <ol style="list-style-type: none"> บ้านเมืองสงบ สภาพแวดล้อมดี คนพัฒนาถึงการมีชีวิตดีงาม → เศรษฐกิจเติบโต สังคมมีมาตรการพิทักษ์ ไม่เบียดเบียน → เกิดการให้โอกาส เกื้อกูล <p>III. ธรรมชาติ</p> <ol style="list-style-type: none"> มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ สมมติต่าง ๆ เป็นเพียงหลักในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เท่านั้น มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับธรรมชาติ แบบประสานประโยชน์ ต้องสร้างประโยชน์คืนกลับแก่ธรรมชาติ <p>IV. เทคโนโลยี</p> <ol style="list-style-type: none"> พัฒนาเพื่อเกื้อกูลธรรมชาติ ไม่มุ่งแสพเทคโนโลยีเพื่อบำเรอสุข ไม่ใช่ชีวิตให้ผูกติดกับเทคโนโลยี ตระหนักว่าเทคโนโลยีกำลังสร้างสิ่งแวดล้อมเทียม แสพเทคโนโลยีด้วยปัญญา <p>ทั้งนี้เกณฑ์พื้นฐาน คือ ไม่เบียดเบียนตนและผู้อื่น</p>

ข. ส่วนวิเคราะห์วรรณกรรมเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน

วรรณกรรมเรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืนของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษ ว่า Sustainable Development พิมพ์จำหน่ายโดยสำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 11 พ.ศ. 2551 ถ้าดูย้อนการพิมพ์จำหน่าย วรรณกรรมเล่มนี้พิมพ์ครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2538 และผู้ศึกษาเชื่อว่าวรรณกรรมนี้มียอดพิมพ์ มากกว่า 20,000 เล่ม (เท่าที่ปรากฏตัวเลข เนื่องจากผู้ประพันธ์กล่าวอนุญาตให้มีการเผยแพร่ได้โดยไม่เก็บค่าลิขสิทธิ์ใด ๆ) และพบการเผยแพร่เป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ อยู่ช่วงหนึ่ง นอกจากนี้ความนิยมในเอกสารนี้ยังปรากฏในลักษณะการอ้างอิงข้อความส่วนต่าง ๆ จากหนังสือเล่มนี้ในเอกสารต่าง ๆ อยู่เป็นนิจ

การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นวรรณกรรม ที่แบ่งเป็น 2 ภาคใหญ่ ๆ กล่าวถึง ที่มา และแนวทาง ไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ขนาดยี่สิบสี่ตอน

ความงามของวรรณกรรมเรื่องนี้ คือ ผู้ประพันธ์เรียบเรียงในเชิงวิชาการ อ้างอิงที่มา ในส่วนที่เกี่ยวข้องไว้ชัดเจน ใช้ภาษาง่าย สละสลวย กล่าวได้ว่ามีเนื้อหาสอดคล้องต่อเนื่องดีมาก ดังจะเห็นจากที่ผู้ศึกษาทำการถ่ายถอดแนวคิดท่านผู้ประพันธ์ออกเป็นภาพ ผู้ประพันธ์มีความเชี่ยวชาญในด้านภาษาต่าง ๆ และมีความลึกซึ้งในคำสอนในหัวข้อ ตลอดจนคำสอนของ พระพุทธองค์ อีกทั้งจากการอ้างอิงแสดงถึงความสนใจ ตามติดข่าวสารที่เกี่ยวข้องต่อเนื่อง ซึ่งหาได้ไม่่ง่ายนักสำหรับการเสนอวรรณกรรมในรูปลักษณะนี้สำหรับผู้เป็นบรรพชิต อีกทั้งกระแสความนิยมต่อเนื่องมามากกว่า 10 ปี ทั้งที่หัวข้อดังกล่าวมีผู้บรรยายไว้จำนวนมาก (เฉพาะคำศัพท์ การพัฒนาที่ยั่งยืน ยังมีกล่าวถึงมากกว่าสองแสนรายการในเว็บไซต์)

ทั่วไป วรรณกรรมเป็นสื่อให้คนอ่านเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจที่มา ปัญหา และแนวทางไปสู่ความยั่งยืนที่แท้จริง สรุปลง่าย ๆ คือ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) สามารถใช้วรรณกรรมเป็นสื่อ ทำให้คนตระหนักถึงการพัฒนาที่ถูกต้อง เข้าใจ กฎธรรมชาติ กฎสมมติ ท่านระบุชัดเจนว่าการก้าวสู่ความยั่งยืนต้องเกิดจาก “ความกลมกลืน การเกื้อหนุน รู้จักทำให้พอดี รู้จักประมาณ”

จุดเด่นของวรรณกรรม เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน มีสองประการ กล่าวคือ

ประการแรก ผู้เขียนวรรณกรรมเรื่องนี้บรรยายเรื่องตามหลักฐานตามประวัติศาสตร์ ความเป็นจริง ทำให้ชวนติดตาม สภาพเหตุการณ์หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสูญเสีย การหยุดชะงักทางเศรษฐกิจของทุกประเทศ ซึ่งล้วนต้องการบูรณะ พัฒนา การเกิดขึ้นขององค์กรต่าง ๆ สอดประสานให้เห็นการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยในช่วงต้น คนแทบไม่ให้ความสำคัญต่อธรรมชาติ และวัฒนธรรม ซึ่งท้ายสุด พบว่าทางแห่งการพัฒนาลักษณะนี้ ก่อเกิดผลเสียหายขึ้นมากมาย จนต้องการวิธีเยียวยาแบบถาวร และทั้งโลกต่างได้รับผลกระทบจากการพัฒนาในลักษณะดังกล่าวอย่างทั่วถึง จึงต่างแสวงหาการพัฒนาในรูปแบบที่ยั่งยืน

ประการที่สอง แนวทางในการก้าวสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ท่านผู้เขียนเน้นย้ำความเป็นองค์รวมระหว่างการพัฒนาและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและเศรษฐกิจนั้น แปลว่าคนจะไม่สามารถมองตนเองออกจากธรรมชาติ กลยุทธ์ที่จำต้องเปลี่ยนจากการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาตอบโจทยปัญหาสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจ จำเป็นต้องเปลี่ยนมาใช้เพื่ออนุรักษ์และเกื้อกูลธรรมชาติ ให้เกิดการอยู่ร่วมอย่างสมดุล แปลเพิ่มอีกว่าคนจำเป็นต้องเปลี่ยนพฤติกรรม การบริโภคให้เข้าสู่แนวทางที่เห็นความสำคัญของธรรมชาติ โดยเน้นย้ำการมีเมตตา และใช้ปัญญาในการดำเนินชีวิต ให้คิดอย่าง ถูกต้อง มีระเบียบ มีเหตุผล และเร้าบุคคล

การดำเนินเนื้อหาการบรรยายนั้นน่าสนใจมาก เนื่องจากผู้ประพันธ์ผูกโยงเรื่องโดยนำข้อกังวลของคนส่วนใหญ่ในโลกที่ประจักษ์ถึงหายนะอันเกิดจากมิชฌาภิญญา ในการมีชีวิตในอนาคตของมนุษย์ ความตื่นรนเพื่อความอยู่รอดโดยคำนึงถึงการเกื้อกูล ความมีเมตตา เป็นเงื่อนไข ทั้งกับคน สัตว์ และเพื่อนร่วมโลก โดยแทรกคำสอนตามลักษณะความจริง 4 ประการ คือ การมีอยู่ของทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และหนทางไปสู่ความดับทุกข์ ซึ่งผู้อ่านจะถูกปกครองความคิดให้เห็นความจริงและทางแก้ไขตามแนวแนะอย่างไม้อาจโต้แย้งได้

อีกประการหนึ่งที่ต้องกล่าวถึง นอกจากความเรียบง่ายในการใช้สำนวนภาษา ในส่วนที่การสร้างศัพท์ใหม่ สามารถบอกที่ไปที่มา ในการถ่ายโอนออกเป็นภาษาไทย ใช้ภาษาเรียบง่าย กระชับชัดเจน ตามหลักสำคัญในการกล่าวคือต้องยึดหลักความถูกต้อง ตรงกับต้นฉบับ ชัดเจน เป็นธรรมชาติ (Accuracy, Clarity and Naturalness) เมื่อย้อนกลับไปยังภาษาต้นฉบับ (back translate) มีความเหมือนหรือใกล้เคียงกัน อนึ่ง วรรณกรรมฉบับนี้มีคุณสมบัติที่สามารถใช้เป็น “ตำรา” ตามที่ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หนังสือเวียน มติ อ.ก.ม. จุฬาลงกรณ์ครั้งที่ 32/2530 ลงวันที่ 30 กันยายน 2530 อ้างไว้ใน http://www.edu.chula.ac.th/eduinfo/stdpos/std_pos102.htm) ระบุไว้ อันหมายความว่า

... หนังสือ เอกสารที่แต่ง หรือแปล หรือเรียบเรียงขึ้นอย่างมีระบบ ซึ่งประกอบด้วย คำนำ สารบัญ เนื้อเรื่อง สรุป และอ้างอิง ที่ครบถ้วนสมบูรณ์ ทันสมัย โดยมีเนื้อหาสาระอย่างละเอียด ครอบคลุมวิชาหรือส่วนของวิชาที่ตนเชี่ยวชาญ มีความถูกต้องทางวิชาการ...

นอกจากคุณานุประการทางด้านวิชาการอันไม่อาจประเมินได้แล้วเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ศึกษาได้รับประโยชน์จากวรรณกรรมนี้ คือ

1. แนวคิดในการมองปัญหา ท่านผู้ประพันธ์ได้กรุณาแนะนำการมองเข้าไปในทุกข์ ยังมีประโยชน์ถึงสองข้อ โดยกล่าวถึงผลพลอยได้ของการตื่นนให้พ้นจากสิ่งบีบคั้นและความขาดแคลน (พระธรรมปิฎก, 2551: 150) ว่าทำให้คนไม่ประมาท และพัฒนาความรับผิดชอบทั้งในส่วนตนและสังคม ซึ่งแนวคิดนี้สามารถเป็นเยี่ยงในการใช้ยังเตือนสติผู้คนในการดำเนินชีวิต ทำนอง

“สิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว สิ่งนั้นดีเสมอ” (เทอดศักดิ์ เดชคง, 2546)

2. สามารถกำหนดเครื่องมือที่มีความเที่ยง และสร้างความหวังในการพัฒนาตนเองและผู้อื่น เนื่องจากผู้ศึกษาดำเนินวิชาชีพในการสอนหนังสือ ความในเอกสารสร้างความเชื่อมั่นแบบตรง ให้เกิดว่า เครื่องมือในการแก้ปัญหา ควรใช้แนวทางโยนิโสมนสิการ ประกอบด้วย การ คิดถูก คิดมีระเบียบ คิดมีเหตุผล คิดเร้ากุศล และคนทุกคนมีความสามารถในการวิวัฒน์

3. ความมีโชคของผู้ที่เกิดได้หลักคำสอนของพุทธศาสนา ด้วยสามารถหาแก่นของจริยธรรมในลักษณะเรียบง่าย และตรงไปตรงมา โดยไม่ต้องเปลี่ยนจริตในความเชื่อเพราะเป็นการรับรู้อย่างธรรมชาติ และประจักษ์จากทุกตัวอย่างในเนื้อหาว่า ผลทั้งหลาย ย่อมเกิดแต่เหตุ

เอกสารอ้างอิง

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2551. คำอธิบายเพิ่มเติมคำจำกัดความผลงานทางวิชาการ. ค้นวันที่ 1 ธันวาคม 2551 จาก http://www.edu.chula.ac.th/eduinfo/stdpos/std_pos102.htm.

เทอดศักดิ์ เดชคง. 2546. สิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว สิ่งนั้นดีเสมอ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน.

ปฐมา อักษรจรุง. 2545. ศิลปะการแปลไทยเป็นอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). กุมภาพันธ์ 2551. การพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). 2546. พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 10. พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร.